

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ БУРЯТИЯ

ГБОУ «РЕСПУБЛИКАНСКИЙ БУРЯТСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ ЛИЦЕЙ-ИНТЕРНАТ №1»

УТВЕРЖДАЮ:

Директор школы

СОГЛАСОВАНО:

Зам.директора по УВР

[Handwritten signature]

РАССМОТРЕНО:

На заседании МО

_____

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

Зингиновой Ольги Викторовны, высшая

Ф.И.О. учителя, категория

Класс:

4б

Предмет:

Бурятский язык

Рассмотрено на заседании

МО № *1*

от « *28* » *августа* 20*21* г

Тайлбари бэшэг

1. Тайлбари бэшэг

4-дэхи класста буриад хэлэ үзэлгэ тэдхэмжэлһэн тусхай методическа комплекс зохёогдоһон байна. Тэрэ комплекс 3 компонентһээ бүридэнэ. Гол компонентнь буриад хэлэ үзэхэ ном болоно. Энэ номой удха 2012 ондо зохёогдоһон Буриад хэлэн болон литературна уншалгаар эхин хургуулийн программа дээрэ үндэһэлнэ (авторнуудынь Р.С.Дылыкова, Т.Б.Базаргуева, Д.Б.Дугарова) Энэ УМК- гай хоёрдохи компонент – Ажалай дэбтэр. Тэрэнэй гол зорилгонь хадаа 3-дахи класста үзэһэнөө саашань хүгжөөхэ, тэрэнэй хажуугаар һанажа абаха шадабариин хүгжэлтгэтэй, текст сооһоо өөртөө тон хэрэгтэй зүйлнүүдые илгажа һургаха шадабаритай тааруу байха.

4- дэхи классай һурагшадта буриад хэлэ заалгын **зорилгонууд** гэхэдэ иимэ:

- Хоёрдохи болон гурбадахи классуудта үзэһэнөө дабтаха, ойлгосонуудай нэмэри ба тусхай шанарнуудые олгуулха;
- «Абяан», «үгэ, «хэлэлгын хуби», «мэдүүлэл», «текст» гэһэн ойлгосонуудтай болгохо;
- Үгэ тухай ойлгосо удхын хэрэглэлэй талаар онсонуудые элирүүлхэ ажалтай тааруу;
- Юумэнэй нэрэ тухай дүүрэн ойлгосотой болгохо;
- Мэдүүлэл – хэлэлгын шухала зүйл гэжэ ойлгуулха, мэдүүлэлэй гэшүүдые илгаруулжа, тэдэниие тодорхойлуулжа һургаха, дэлгэрэнгы түхэлыень хуряангы, хуряангы түхэл дэлгэрэнгы болгохо шадабаринууд олгогдохоор хараалаатай;
- Текст үзэхэдөө, тэрэнэй байгуулга, гол удха элирүүлхэ, текстын стилииень элирүүлхэ ажал эмхидхэхэ;
- Шалгалтын хүдэлмэри хэлэлгэ хүгжөөлгын шэглэлтэйгээр үнгэргэхэ, үхибүүд изложени бэшэжэ һураха аргатай;
- Буриад хэлэнэй аргаар һурагшадые харилсуулжа, зэргэсүүлжэ, сасуулжа, бүлэглүүлжэ, хубаарилуулжа, бодомжолуулжа, түсэблүүлжэ, анализ болон синтез хүүлэжэ, сэгнүүлжэ һургаха;
- Түрэл хэлэндэнь тусхай хандаса хүмүүжүүлхэ.

- «Буриад хэлэн» гэнэн 4-дэхи классай ном соогол темэнүүд 3-дахи класста орходоо, нэгэ бага ондоогоор үгтэнэн байха: гол темэ хадаа хэлэлгын хуби болоно, тэрэнэй үзэлгэ дээрэ үндэһэлэн дабталга, шэнэ ойлгосонуудтай танилсалга эмхигдэнэ.

«Буриад хэлэн» гэнэн предметээр бүлэгүүд болон темэнүүдые үзэхэ һуралсалай жэлдэ 102ч, неделин 3 час. Хэшээл бүхэниие багша өөрын байдалда, өөрын ресурсада, өөрынгөө һурагшадай хүгжэлтэдэ тааруулха ёһотой.

2. Буриад хэлэ үзэхын шадабаринууд.

Буриад хэлээр 4-дэхи классай һурагшад мэдэхэ ёһотой

(предметные результаты):

- олоной тоогой түхэл абадаггүй юумэнэй нэрэнүүд тухай;
- зохилдохо гурбан арга;
- юумэнэй нэрын падежнүүдэй түхэлнүүдэй мэдүүлэл соо дүүргэдэг үүүргэ тухай;
- олоной тоогой түхэлтэй үгэнүүдэй зохилдохо тухай;
- түлөөнэй нэрэ тухай ойлгосотой байха: удха, ганса ба олоной нюурай түлөөнэй нэрэнүүд, түлөөнэй нэрын зохилдол;
- үйлэ үгэнүүдэй нюур харуулха тухай, нюурай частицанууд тухай;
- частицануудай үүүргэ тухай, буруушаһан частицануудай үйлэ үгэтэй бэшэгдэхэ тухай;
- бусад частицануудай үйлэ үгэтэй бэшэгдэхэ тухай, тэдэчастицануудай үүүргэ;
- тэмдэгтэй нэрын жэшээ дэрэ үгын сэхэ ба шэлжэһэн удха тухай харуулха;
- тоогой нэрэ ба тэрэнэй удха: хэды? хэдыдэхэ? гэжэ асуудалнууд, тоолоһон, дугаарлаһан тоогой нэрэнүүдэй янзанууд, тоогой нэрын һуури, тоогой нэрын үүүргэ;
- наречи тухай ойлгосотой байха: удха, хаана? хэзээ? хайшаа? хэдыдэ? яжаа? ямараар? хэр зэргэ? гэжэ асуудалнууд, мэдүүлэл соохи үүүргэ.

- мэдүүлэлэй шухала гэшүүд мэдүүлэлэй грамматическа нуури болоно гэжэ мэдэхэ;
- мэдүүлэлэй нэгэ түрэл гэшүүд тухай;
- союзуудай үүргэ тухай, нэгэ түрэл гэшүүдэй бэшэлгэ тухай;
- холбоон текстын гол удха болон темэ хоёрой
- изложени бэшэжэ шадаха ёһотой.

Үхибүүнэй өөрын хүгжэлтын дүнгүүд (личностные результаты):

- өөрынгөө сэдхэхэлэй байдал түрэл хэлэн дээрээ хэлэхэ;
- оршон тойронхи байгаалиин, тийхэдэ хажуудахи хүнүүдэйнгээ байдал ойлгохо., тэдэндэ өөрынгөө хандаса, хүнүүдые дэмжэһэнээ, тэдэндэ туһалһанаа түрэл хэлэн дээрээ харуулха;
- өөрынгөө хэлэн уран, баян, тодо, сэбэр болгохоёо оролдохо;
- тоонтодоо дуратай байһанаа, өөрынгөө хандаса харуулха;
- уншаха, харилсаха дуратай байха;
- бэшэхэ шадабаритай байха, буулгажа бэшэхэ, шагнажа абаад, бэшэхэ, өөрөө зохёол бэшэхэ;
- өөрынгөө сэдхэхэлэй байдал тухай, тийхэдэ үзэһэн юумэнүүд тухайгаа бэшэжэ (эссе жанрын түхэлөөр) харуулха;
- түрэл хэлээ шудалха эрмэлзэлтэй байха;
- өөрынгөө хэһэн ажал сэгнэжэ шадаха.
- өөрынгөө һанал бодол аман ба бэшэгэй хэлэн дээрэ харуулха;
- хэлэхэ, харилсаха зорилгоһоо үндэһэлэн, хэрэгтэй сагта монолог гү, али диалог хэрэглэжэ шадаха;
- өөрынгөө һанал бодол, һанамжа хэлэжэ, багалжа шадаха;
- хүнүүдэй хэлэһые шагнаха, ойлгохо, тийн өөрынгөө һанал бодол хубилгахаа бэлэн байха.
- өөрынгөө сэдхэхэлэй байдал түрэл хэлэн дээрээ хэлэхэ;

- оршон тойронхи байгаагийн байдал ойлгохо;
- өөрынгөө хэлэ уран, баян, сэбэр болгохоёо оролдохо;
- тоонтодоо, түрэл орондоо дуратай байханаа, өөрынгөө хандаса харуулха;
- уншаха, харилсаха дуратай байха;
- бэшэхэ шадабаритай байха, шагнажа абаад бэшэхэ, өөрөө зохёон бэшэхэ;
- түрэл хэлэээ шудалха эрмэлзэлтэй байха; өөрынгөө хэнэн ажал сэгнэжэ шадаха.

Харилсаха шадабари: (метапредметные результаты)

- өөрөө хэшээлэй темэ хэлэхэ, зорилгыень табиха;
- багшатаяа сугтаа нуралсалай проблемнэ асуудал яжаа шийдхэхэ тухайгаа хөөрэлдэн, тусхай түсэб табиха;
- өөрынгөө ажаябуулга шалгаха, сэгнэхэ, зүб болгохо;
- өөрыгөө хэр зэргэ шадабаритай болобобиб гэжэ элирүүлжэ нураха, критеринүүдые зохёохо;
- өөрынгөө һанал бодол аман ба бэшэгэй хэлэн дээрэ харуулха;
- хэлэхэ, харилсаха зорилгоһоо үндэһэлэн, хэрэгтэй сагта монолог гү, али диалог хэрэглэжэ шадаха;
- өөрынгөө һанал бодол, һанамжа хэлэжэ, баталжа шадаха;
- хүнүүдэй хэлгһые шагнаха, ойлгохо, тиин өөрынгөө һанал бодол хубилгахаая бэлэн байха.
- ажаябуулга эмхидхэхэдээ, хөөрэлдэжэ, хоорондоо хэлсэжэ, нэгэ һанал бодолдо ерэхэ.
- өөрынгөө һанал бодол аман ба бэшэгэй хэлэн дээрэ харуулха;
- хэлэхэ, харилсаха зорилгоһоо үндэһэлэн, хэрэгтэй сагта монолог гү, али диалог хэрэглэжэ шадаха;
- өөрынгөө һанал бодол, һанамжа хэлэжэ, баталжа шадаха;
- хүнүүдэй хэлгһые шагнаха, ойлгохо, тиин өөрынгөө һанал бодол хубилгахаая бэлэн байха.
- ажаябуулга эмхидхэхэдээ, хөөрэлдэжэ, хоорондоо хэлсэжэ, нэгэ һанал бодолдо ерэхэ.
- асуудалннуудые табиха.

3. «Буряад хэлэн» гэхэн предметдэй байгуулга.

Хэлэлгын хубинууд.

Юумэнэй нэрэ. Дабталга. Юумэнэй нэрүүдэй тоо, ганса нэгэнэй тоодо, ганса олоной тоодо хэрэглэгдэдэг үгэнүүд. Зохилдол: ойлгосо. Зохилдолой падежнүүд. Юумэнэй нэрэнүүдэй зохилдохо аргууд. Олоной тоогой түхэлнүүдэй зохилдохо арга. Юумэнэй нэрын падежнүүдэй хэлэлгэ соохи үүргэ; нэрын падежэй үүргэ; мэдүүлэлэй шухала гэшүүн – нэрлүүлэгшэ; юрын мэдүүлэлэй гэшүүн – элирхэйлэгшэ, тэрэнэй асуудалнууд; юрын мэдүүлэлэй гэшүүн – нэмэлтэ, тэрэнэй асуудалнууд.

Дахуул үгэ. Тэрэнэй үүргэ, бэшэлгэ.

Түлөөнэй нэрэ. Ойлгосо. Түлөөнэй нэрэнүүдэй тоо, нюур, зохилдол. Түлөөнэй нэрэнүүдэй үүргэ.

Үйлэ үгэ. Ондоо хэлэлгын хубинуудһаа илгарал. Үйлэ үгэнүүдэй сагууд, тэдэниие элирүүлхэ аргууд. Үйлэ үгэнүүдэй залгалтануудые бэшэхэ дүримүүд. Үйлэ үгэнүүд болон частицанууд. Үйлэ үгэнүүдэй нюур, тэрэниие харуулха болон зүб бэшэхэ аргууд. Буруушаһан частицануудай удха болон зүб бэшэлгэ. Үйлэ үгэнүүдтэ бусад частицануудай оруулһан удханууд.

Тэмдэгэй нэрэ. Ондоо хэлэлгын хубинуудтай удхаараа холбоо. Тэмдэгэй нэрэнүүдэй синонимическэ, антонимическа удха харуулалга. Сэхэ ба шэлжэһэн удха. Омонимууд.

Тоогой нэрэ. Ойлгосо. Тоогой нэрэнүүдэй һуури.

Наречи. Ойлгосо. Наречин хэлэлгэ соохи үүргэ, мэдүүлэлэй юрын гэшүүн ушарлагша, асуудалнуудынь. Наречинүүдэй удхаараа илгарал: сагай, байрын, зэргын.

Мэдүүлэл. Мэдүүлэл-хэлэлгын гол единица. Мэдүүлэлэй хэлэһэн зорилгоороо илгаанууд. Мэдүүлэлэй гэшүүд. Мэдүүлэлэй шухала гэшүүд – грамматическа һуури. Мэдүүлэлэй нэгэ түрэл гэшүүд, тэдэниие бэшэг дээрэ харуулха аргууд.

Хэлэлгын нюусанууд.

Хэлэлгын стильнүүд: научна, ура һайханай, яряанай, номой.

Эхин һургуулида шэнэ стандартын ёһоор буряад хэлэн яжа үзэгдэхэ болоноб?

Мүнөөнэй стандартын эрилтэнүүд условинуудта, удхада болон үхибүүдэй дүн, шадабаринуудта табигдана. Стандарт соо эрилтэнүүд юрэнхылэгдэһэн удхатай болоо.Эхин хургуулида үхибүүн бүхэн өөрынгөө хуралсал эмхидхэхэ, хинан шалгаха, сэгнэжэ шадаха, тийхэдэ ямаршы мэдээсэлэй удха өөрын болгохо, тэрээн сооһоо тус ушарай зорилгоор өөртөө шэнэ юумэ илган абаха, анализ, синтез хэхэ, адлидхаха, илгаруулха, ойлгосонуудые бүридхэхэ, дүн гаргаха, мэдээсэлнүүдые нэгэ түхэлһөө нүгөө түхэлдэ оруулжа шадаха (моделирования хэхэ), ямаршы хүнтэй, юумэнтэй харилсажа шадахаг.м. – иимэ шадабаринуудтай болохо ёһотой.

Буриад хэлээр жэшээгэ түсэб

№	Грамматика ба бэшгэй дүримөөр үзэхэ гол хубинуудай нэрэ	Болзор	Хэшээлэй зорилгонууд	Бурагшын шадабари
Хэлэлгын хубинууд. (62)				
1-2	Хэлэлгын хубинуудые дабталга.	2.09. 3.09.	2-3 классуудта хэлэлгын хубинууд тухай үзэхэноо дабтаха	Хэлэлгын хубинуудай удха шанары, асуудалнуудые хэргээн һанаха
3-4	Юумэнэй нэрэ тухай ойлгосо Диктант. Зунай эсэс	7.09. 9.09.	Юумэнэй нэрын удха шанар ба асуудальнь ном соо үгтэһэн тодорхойлолтоор мэдэжэ абаха Мэдүүлэл тухай һурагшадай мэдэсэ элирүүлхэ	Хэлэлгын хубинууд үгэнүүдые онсо шэнжэнүүдээрнь хубаадаг гэжэ ойлгожо абаха
5-6	Юумэнэй нэрын тоо.	10.09. 14.09.	Юумэнэй нэрын олоной тоогой залгалтануудые бэшэхэдээ, аялганай һубарилай ёһоор практическая ойлгожо абаха	Хэлэлгын хубинууд үгэнүүдые онсо шэнжэнүүдээрнь хубаадаг гэжэ ойлгожо абаха
7	Үзэхэноо бэхижүүлгэ.	16.09.	Олоной тоогой залгалтануудые зүб бэшэхэ дүримдэ упражненинүүдые дүүргэн хадужа абаха	Олоной тоогой тухэл абадаггүй юумэнэй нэрэнүүд тухай мэдэхэ
8	Юумэнэй нэрын зохилдол тухай ойлгосо	17.09.	Юумэнэй нэрын зохилдол тухай ойлгуулха	Юумэнэй нэрын падежнүүдые, гэдэнэй удха мэдэхэ
9	Юумэнэй нэрын	21.09.	Юумэнэй нэрын зохилдохо 1-дэхи арга байнаар ажаглан хаража,	Юумэнэй нэрын зохилдохо 1-дэхи арга ажаглан хаража, ойлгожо абаха, юумэнэй нэрэнүүдые падежнүүдтэ

	зохилдохо 1-дэхи арга		ойлгожо абаха	зохилдуулх, залагалтануудыг зүб бэшгэжэ һураха
10	Юумэнэй нэрын зохилдохо 1-дэхи арга	23.09.	Юумэнэй нэрын зохилдохо 1-дэхи арга хайнаар ажаглан хаража, ойлгожо абаха	Юумэнэй нэрын зохилдохо 2-дохи аргатай танижа абаха, юумэнэй нэрэнүүдэй падежэй залгалтануудыг зүб бэшгэжэ һураха
11	Юумэнэй нэрын зохилдохо 2-дохи арга	24.09.	Юумэнэй нэрын зохилдохо 2-дохи аргатай танилсажа, юумэнэй нэрэнүүдэй падежэй залгалтануудыг зүб бэшгэжэ һураха	Зохилдохо хоёр арга, юумэнэй нэры падежнүүдэй түхэлнүүдэй бэшгэдэхэ тухай мэдэхэ
12	Юумэнэй нэрын зохилдох 2-дохи арга	28.09.	Юумэнэй нэрын зохилдол үзэһэнөө 1-2 аргын материалаар дабтаха, бэхижүүлэхэ	Юумэнэй нэрэнүүдэй падежэй залгалтануудыг зүб бэшгэжэ һураха шадабари олохо
13	Юумэнэй нэрын зохилдохо 3-дахи арга	30.09.	Юумэнэй нэрын зохилдохо 3-дахи аргатай танилсажа, дифтонг, удаан ба сохилтогой аялганаар һүүлгэнэн юумэнэй нэрэнүүдэй падежэй залгалтануудыг зүб бэшгэжэ һураха шадабаритай болохо	Зохилдохо гурбан арга, юумэнэй нэры падежнүүдэй түхэлнүүдэй бэшгэдэхэ тухай мэдэхэ
14	Юумэнэй нэрын олоной тоогой зохилдол	1.10.	Юумэнэй нэрэнүүд олоной тоодо хайшан гэжэ падежэй залгалтануудыг абааб гэжэ ажаглалга хүүлэхэ, дүримтэйн танилсуулга	Олоной тоогой түхэлтэй үгэнүүдэй зохилдохо тухай хайн ойлгон абаха
15	Юумэнэй нэрын олоной тоогой зохилдол	5.10	Юумэнэй нэрэнүүд олоной тоодо хайшан гэжэ падежэй залгалтануудыг абааб гэжэ ажаглалга хүүлэхэ, дүримтэй танилсуулга	

			ургэлжлүүлэхэ				
16	Нэрын падежэй тухэлтэй угэнуудэй уургэ		Нэрын падежэй тухэлтэй угэнуудтэй танилсуулга.	7.10		Юумэнэй нэрын падежнүүдэй тухэлүүдэй мэдүүлэл соо дүүргэдэг үүргэ тухай ойлгон абаха Нэрын падеж залгалтагүй, мэдүүлэлэй шухала гэшүүн болодог тухай мэдэхэ	
17	Хамаанай падеж		Хамаанай падежэй залгалтануудай дүримтэй танилсуулга	8.10.		Хамаанай падежэй удха, үүргэ мэдэхэ; мэдүүлэлнүүдые зохёожо зүб бэшэхэ	
18	Хамаанай падеж		Хамаанай падежэй залгалтануудай дүримтэй танилсуулга	11.10.		Хамаанай падежэй удха, үүргэ мэдэхэ; мэдүүлэлнүүдые зохёожо зүб бэшэхэ	
19	Зүгэй падеж		Зүгэй падежэй залгалтануудай дүримтэй танилсуулга	14.10.		Зэбсэгэй падежэй удха, үүргэ мэдэхэ; мэдүүлэлнүүдые зохёожо зүб бэшэхэ	
20-21	Уйлын ба нэрын падежнүүдэй юумэнэй нэрэнуудые сасуулга.		Уйлын ба нэрын падежэй юумэнэй нэрэнуудэй зохилдол сасуулга.	15.10. 19.10		Уйлын ба нэрын падежэй удха, үүргэ мэдэхэ; мэдүүлэлнүүдые зохёожо зүб бэшэхэ, хэлэлгэдээ хэрэглэжэ бураха	
22	Зэбсэгэй падеж		Зэбсэгэй падежэй залгалтануудай дүримтэй танилсуулга	21.10.		Зэбсэгэй падежэй удха, үүргэ мэдэхэ; мэдүүлэлнүүдые зохёожо зүб бэшэхэ	
23	Диктант Зунай эхин		Мэдүүлэл тухай бурагшадай мэдэсэ элирүүлхэ	22.10			
24	Алдуугай худэлмэри. Зэбсэгэй падеж		Зэбсэгэй падежэй залгалтануудай дүримтэй танилсуулга	26.10		Зэбсэгэй падежэй удха, үүргэ мэдэхэ; мэдүүлэлнүүдые зохёожо зүб бэшэхэ	

25	Хамтын падеж	28.10.	Хамтын падежэй залгалтануудай дүримтэй танилсуулха	Хамтын падежэй удха, үүргэ мэдэхэ; мэдүүлэлнүүдые зохёожо зүб бэшэхэ
26	Гаралай падеж	29.10.	Гаралай падеж падежэй залгалтануудай дүримтэй танилсуулха	Гаралай падеж падежэй удха, үүргэ мэдэхэ; мэдүүлэлнүүдые зохёожо зүб бэшэхэ
27-28	Дахуул үгэнүүдэй удха шанар	9.11. 11.11.	Хамтын ба гаралай падежэй залгалтануудые бэшэхэ дүримтэй танилсаха	
29-30	Дахуул үгэнүүд: тэдэнэй илгаа. Буулгажа бэшэлгэ Сурхарбаан	12.11. 16.11.	Дахуул үгэнүүд тухай мэдэсээсэ үргэдхэхэ	Дахуул үгэнүүдэй удхаарнь илгажа шадаха, гэдэниие хэлэлгэдээ, бэшэлгэдээ зүб хэрэглэжэ шадаха
31	Түлөөнэй нэрын удха шанар.	18.11.	Түлөөнэй үгын удхын грамматическа, синтаксическа үүргэтэйн танилсуулха	Түлөөнэй нэрэ тухай ойлгосотой байха
32	Нюурай түлөөнэй нэрэнүүд	19.11.	Нюурай түлөөнэй нэрэнүүдтэй танилсуулха, юурай түлөөнэй нэрэнүүдые танижа бураха упражненинүүдые дүүргэхэ	Нюурай түлөөнэй нэрэнүүдые найн ажаглан танижа абаха
33	Нюурай түлөөнэй нэрын зохилдол.	23.11.	Нюурай түлөөнэй нэрэнүүдэй зохилдолтой практическа танилсуулха	Түлөөнэй нэрэнүүдые падежнүүдтэ зохилдуулха, мэдүүлэл болон рессказ зохёохо арга падабаритай
34	Түлөөнэй нэрын зохилдол.	25.11.	Нюурай түлөөнэй нэрэнүүдэй	Мэдүүлэл соо түлөөнэй нэрэнүүдые зүбөөр хэрэглэжэ

				зохилдол тухай үзэһыень бэхижүүлхэ	бэшэхэ
35	Диктант. Эрхим хурагшад.	26.11		Түлөөнэй нэрын падежнүүдэй залаглтануудые зүб бэшэхэ шадабари шалгаха	Түлөөнэй нэрэнүүдэй зохилдолой залгалтануудые зүб бэшэхэ шадабарияа харуулха
36	Үйлэ үгэнүүд: гэдэнэй илгарал	30.11		Үйлэ үгын удха панар ба асуудалнууд болон үйлэ үгын бүридэл тухай хурагшадтай юу мэдэхэ байһые элирүүлхэ. Мэдүүлэл соо шухала гэшүүн болоһон байдаг гэжэ ойлгуулха	Үйлэ үгын мэдүүлэл соо дүүргэдэг үүргэ тухай мэдэхэ, үйлэ үгэнүүдые бии болгожо шадаха; мэдүүлэл сооһоо илгажа шадаха
37	Үйлэ үгын сагууд: мүнөө саг	2.12		Үйлэ үгын гурбан саг тухай ойлгосо. Мүнөө саг тухай, асуудал ба залгалтанууд тухайнь ойлгуулха	Үйлэ үгын гурбан саг тухай ойлгосо. Мүнөө саг тухай, асуудал ба залгалтанууд тухайнь ойлгосотой, мэдүүлэл соо зүбөөр хэрэглэжэ шадаха
38	Үйлэ үгын ерээдүй саг	3.12		Үйлэ үгын үнгэрһэн сагай задгалтануудые бэшэхэ дүрим бэхижүүлэн дабтаха	Үйлэ үгын ерээдүйсагай задгалтануудые бэшэхэ дүрим бата бэхи мэдэсэтэй байха
40	Үйлэ үгын үнгэрһэн саг	7.12		Үйлэ үгын саг, асуудал ба залгалтануудтайнь танилсуулха	Үйлэ үгын саг, асуудал ба залгалтануудыень мэдэхэ, илгажа шадаха
41	Диктант. Санашад.	9.12		Үйлэ үгэнүүдэй залгалта бэшэлгын дүрим зүб хэрэглэжэ, алдуугүйгөөр бэшэхэ шадабари шалгаха	Дүрим баримталан зүбөөр бэшэжэ шадаха. Мэдүүлэл сооһоо хэлэгшэ оложо, залгалтыень илгажа шадаха
42	Үнгэрһэн сагай залгалтанууд	10.12		Үйлэ үгын үнгэрһэн сагай задгалтануудые бэшэхэ дүрим бэхижүүлэн дабтаха	Үйлэ үгын үнгэрһэн сагай задгалтануудые бэшэхэ дүрим бэхижүүлхэ, хэлэлгэдээ, бэшэлгэдээ зүб хэрэглэхэ

43	Үйлэ үгэнүүдэй ноур харуулалга	14.12	Үйлэ үгын ноур харуулһан частицануудтай танилсуулха, тэдэниие бэшэхэ дүрим ойлгуулха 1, 2, 3-дахи ноурай үйлые нэгэнэйшье, олонойшье тоодо харуулһан байдаг гэжэ мэдэжэ абаха	Үйлэ үгэнүүдэй ноур харуулдагые ойлгон абаха, ноурай частицануудай бэшэлгые хадун абажа, мэдүүлэл соо хэрэглэн бэшэхэ
44	Үйлэ үгэнүүдэй ноур харуулалга	16.12	Үйлэ үгэнүүдые ганса ба олон ноур харуулан хубилгажа хэлэхэ, мэдүүлэл соо абаха, хэлэлгэдээ хэрэглэхэ дадалтай болохо	Үйлэ үгэнүүдые ганса ба олон ноур харуулан хубилгажа хэлэхэ, мэдүүлэл соо абаха, хэлэлгэдээ хэрэглэхэ дадалтай болохо
45	Үйлэ үгэнүүдэй буруушаанан частицанууд	17.12	Үйлэ үгын хойно –гүй, -дүй частицануудые бэшэлгэтэй танилсуулха	Үйлэ үгын хойно –гүй, -дүй частицануудые бэшэлгын дүрим мэдэхэ, буруушаанан частицануудтай мэдүүлэлнүүдые зохёохо шадабаритай болохо
46	Үйлэ үгэнүүдэй хойно амяараа бэшэгдэдэг частицанууд	21.12	Үйлэ үгын хойно даа, һэн, ха, юм, бэлэй частицануудые бэшэлгэтэй танилсуулха	Үйлэ үгын хойн амяараа бэшэгдэдэг частицануудай удха ойлгон хэлэлгэдээ зүбөөр хэрэглэхэ
47	Шалгалтын хүдэлмэри	23.12	Үйлэ үгэ – хэлэлгын хубиие хэр зэргэ ойлгоһыень, мэдэсэ, шадабарий, дадал шалгах	Үйлэ үгэнүүдэй залгалтануудаарнь сагуудые илгах, ноурай частицаннуудые мэдэхэ, үгын бүридлөөр илгах шадабаритай асуудалнуудга харюу үгэхэ тестовэ хүдэлмэри дүүргэхэ
48	Тэмдэгэй нэрын удха шанар	24.12	Тэмдэгэй нэрэ тухай һурагшадай мэдэсье улам үргэдхэн бэхижүүлхэ. Элирхэйлэгшын үүргэ дүүргэдэгыень дабтах	Тэмдэгэй нэрэ тухай ойлгосотой байха, юумэнэй нэрэнүүдтэ шанар шэнжыень хэлэхэ аргатай, элирхэйлэгшын үүргэ мэдэхэ, мэдүүлэл сооһоо илгажа шадах

49	Юүмэнэй шанар шэнжэ харуулһан тэмдэгэй нэрэнүүд	11.01	Уран зохёолнууд соо тэмдэгэй нэрэнүүдэй хэрэглэгдэһэниие хаража үзэхэ	Уран зохёолой уран үгэнүүд ехэнхидээ тэмдэгэй нэрээр гарадаг, юүмэнэй шанар шэнжыень тэмдэглэдэг гэжэ мэдэхэ
50	Үйлын шанар шэнжэ харуулһан тэмдэгэй нэрэнүүд	13.01	Үйлын шанар тэмдэг харуулһан тэмдэгэй нэрэнүүдтэй тайлсуулха	Үйлын шанар тэмдэг харуулһан тэмдэгэй нэрэнүүдые мэдүүлэл сооһоо илгажа шадаха, мэдүүлэл зохёожо зүб бэшэхэ
51	Үгын удха: синонимууд, антонимууд	14.01	Синоним, антоним удхатай тэмдэгэй нэрэнүүдтэй танилсаха, тэмдэгэй нэрэнүүдые мэдүүлэл соо хэрэглэжэ бураха	Синоним, антоним удхатай тэмдэгэй нэрэнүүдтэй оньһон үгэнүүдые, таабаринуудые һанаха аргатай
52	Үгын удха синонимууд, антонимууд	18.01	Элдэб синоним үгэнүүдһээ үлүү таарамжатай тэмдэгэй нэрыень өөрынгөө хэлэлгэдэ хэрэглэжэ бураха	Элдэб синоним үгэнүүдһээ үлүү таарамжатай тэмдэгэй нэрыень өөрынгөө хэлэлгэдэ хэрэглэхэ
53	Үзэһэнөө бэхижүүлгэ	20.01	Зарим тэмдэгэй олон ондоо удхатайгаар хэрэглэгдэгые харуулха, синоним хэрэглэжэ бураха. Үзэһэнөө бэхижүүлэн дабталга	Юүмэнэй нэрэһээ тэмдэгэй нэрэ, тэмдэгэй эрэюүмэнэй нэрэ бии болгохо арга шадабари харуулха, удхыень ойлгуулжа шадаха
54	Шалгалта	21.01	Тэмдэгэй нэрээр шалгалтын диктант бэшэхэ, грамматическа даабари дүүргэхэ	Тэмдэгэй нэрэ мэдүүлэл соо юүмэнэй нэрэнүүдтэй шанар тэмдэг харуулһан элирхэйлэгшэ ойлгохо шадабари
55	Тоогой нэрэ: ойлгосо	25.01	Тоогой нэрын удха шанартай танилсуулха	Тоогой нэрэ тухай ойлгосотой байха
56	Тоогой нэрын илгаанууд	27.01	Тоогой нэрын бууриунуудтай танилсуулха	Тоогой нэрэнүүдые буурияарнь илгажа шадаха дадалтай, зүбөөр бэшэхэ, мэдүүлэл зохёохо

57	Үзэхэнөө бэхижүүлгэ	28.01	Тоогой нэрэ хэлэлгэ соо хэрэглэжэ һураха	Бүридэмэл тоогой нэрэнүүдые зүбөөр нэрлэхэ, хэлэлгэдээ хэрэглэжэ шадаха
58	Наречи: ойлгосо	1.0.2	Наречин удха шанар тухай ойлгосо үгэхэ, дүримтэй танилсаха	Наречин удха шанар тухай ойлгосогой байха
59	Наречи – мэдүүлэлэй гэшүүн	3.0.2	Наречин удха шанар ба асуудалнуудтай танилсуулха. Наречи мэдүүлэл соо ушарлагша болоһон байдаг гэжэ ойлгуулха	Наречин асуудалнуудые мэдэхэ, мэдүүлэл соохи үүргэ тухай мэдэхэ болохо, мэдүүлэл соо асуудалтай хүсөөр илгажа шадаха
60	Наречинүүдэй удхаараа илгарал	4.0.2	Үйлын болоһон саг ба байра харуулһан наречитэй танилсуулха	Үйлын болоһон саг ба байра харуулһан наречинүүдэй илгарал мэдэхэ, таниха, мэдүүлэл сооһоо илгажа шадаха
61	Шалгалтын диктант	8.0.2	Хэр зэргэ ойлгоһыень шалгах	Хэр зэргэ ойлгоһоноо грамматическа даабаряар харуулха
62	Наречи тухай үзэхэнөө дабталга	10.0.2	Наречи тухай үзэхэнөө дабтан бэхижүүлхэ упражненинүүдые дүүргэхэ	Наречи тухай ойлгосогой, асуудалаарнь таниха, хэлэлгэдээ, бэшлэлгэдээ зүбөөр хэрэглэжэ шадаха
Мэдүүлэл (16 ч)				
63-54	Мэдүүлэл – хэлэлгын гол единицэ	11.0.2 15.0.2	Мэдүүлэл тухай урда жэлдэ үзэхэнөө дабтах; мэдүүлэлнүүдые тодорхойло шадабари, мэдүүлэлэй гэшүүдые илгах, тодорхойло шадабаринууд дабтагдаха	Багшын, нүхэдэйнгөө хөөрэрһэн, уншанан текст хадуун абаха. Мэдүүлэлнүүдые зохёохо, хүсөөхэ, зүб болгохо
65-66	Мэдүүлэлэй шухала ба	17.0.2 18.0.2	Мэдүүлэлнүүдэй шүүлбэри һурагшадта хүүлэхэ; мэдүүлэл соохи	Мэдүүлэлэй шүүлбэри хэхэ, мэдүүлэл соохи хэлэлгын хубинуудые тодоор нэрлэхэ, асуудал зүбөөр табиха,

	юрын гэшүүд		хэлэлгын хубинуудыг нэрлүүлэх, асуудалыг зүбөөр тавьуулж, мэдүүлэлтэй гэшүүдийг зүб тануулж, нэрлүүлж хургаха хүдэлмэрийг явуулах	мэдүүлэлтэй гэшүүдийг алдангүй нэрлэж шадаха зэргэлтэй
67-68	Мэдүүлэлтэй нэгэ түрэл гэшүүд тухай ойлгосо	1.05 3.03	Мэдүүлэлтэй нэгэ түрэл гэшүүдтэй танилсуулха	Нэгэ түрэл гэшүүдийг ойлгон абаха, өөрчлөдөө ханаха
69-72	Нэгэ түрэл гэшүүдтэ запятой хэрэглэлгэ	4.03 10.05	Нэгэ түрэл гэшүүдийг запятойгоор илгажа хургаха	Нэгэ түрэл гэшүүдийг запятойгоор зүб илгажа шадаха
73	Үзэһэнөө бэхжүүлгэ. Шалгалтын худэлмэри	11.05	Нэгэ түрэл гэшүүдтэй мэдүүлэлтүүдийг уншажа, бэшэжэ хураха	Мэдүүлэлт соо нэгэ түрэл гэшүүдтэй хоорондохи интонации зүб уншаха, асуудал, түрэл гэшүүнийг элирхэйлхэ
74-75	Нэгэ түрэл гэшүүдтэй союзууд	15.03 17.05	Нэгэ түрэл гэшүүдтэй союзуудтай танилсуулха; ба, болон баһал хэлэлгын хубинууд юм гэжэ ойлгуулха	Ба, болон союзуудыг нэгэ түрэл гэшүүдтэ хэрэглэжэ шадаха,
76	Үзэһэнөө бэхжүүлхэ	18.05	Нэгэ түрэл гэшүүдийг найн хадуужа абахын удирженинүүдийг дүүргэхэ, зохёохыг ажарбуулга эмхидхэхэ	Зурагаар нэгэ түрэл гэшүүдийг хэрэглэн расказ зохёохо
77-78	Шалгалтын диктант. Алдуугай худэлмэри		Мэдүүлэлтэй нэгэ түрэл гэшүүдтэ шалгалтын диктант	Нэгэ түрэл гэшүүдтэй мэдүүлэлтүүдийг зүбөөр бэшэхэ шадабари

1-3 классуудта үзэһэнөө дабталга (21ч)

79-82	Үгын бүридэл Шалгалтын худэлмэри темээр		Нэгэ үндэһэгэ үгэнүүд тухай ойлгосо һанан бүрилдүүлхэ, нэгэ үндэһэгтэй үгэнүүдэй шэнжэ элирүүлжэ шадаха, үгэнүүдые бүридэлөөрнь илгажа шададаг болгохо	Үгын үндэһэн, түрэл үгэнүүд, нэгэ үндэһэгэ үгэнүүдэй шэнжэ мэдэхэ, үгэнүүдые бүридэлөөрнь илгажа шадаха. Өөһэдөө суффиксын хүсөөр шэнэ үгэнүүдые бии болгон шүүлбэри хэхэ
83-84	Мэдүүлэлэй гэшүүд ба хэлэлгын хубинууд		Мэдүүлэлнүүдэй шүүлбэри һурагшадта хүүлэхэ; мэдүүлэл соохи хэлэлгын хубинуудые нэрлүүлхэ, асуудалыень зүбөөр табтоулха, мэдүүлэлэй гэшүүдые зүб танноулжа, нэрлүүлжэ һургаха хүдэлмэри ябуулха	Мэдүүлэлэй шүүлбэри хэхэ, мэдүүлэл соохи хэлэлгын хубинуудые тодоор нэрлэхэ, асуудал зүбөөр табиха, мэдүүлэлэй гэшүүдые алдангүй нэрлэжэ шадаха зэргэгэй
85-90	Юумэнэй нэрын падежэй залгалтанууд Шалгалтын худэлмэри		Юумэнэй нэрэнүүдые падежнүүдтэ зохилдуулха шадабари олгохо; мэдүүлэл сооһо юумэнэй нэрэнүүдые оложо падежыень элирүүлжэ һургаха	Юумэнэй нэрын падеж болон залгалтануудые таниха, юумэнэй нэрэнүүдые падежнүүдтэ зохилдуулха ба мэдүүлэлнүүдые зохёохо зэргэгэй
90-94	Үйлэ үгэ: сагууд, нюурга хамаадал Шалгалтын худэлмэри		Глаголой саг харуулһан залгалтануудые, частицануудые бэшэхэ дүрим үзэһэнөө һанан бэхижүүлхэ	Мэдүүлэл сооһо үйлэ үгэ – шухала гэшүүниие илгаха, саг, нюурыень элирүүлхэ, хэлэлгэдээ, бэшэлгэдээ зүбөөр хэрэглэхэ
95-96	Жэлэй һүүлдэ бэшэхэ шалгалтын диктант. Алдуугай худэлмэри.		Һурагшадтай мэдэсэ, шадабари, дадал шалгаха	Грамматическа даабаринуудые дүүргэхэ

97-98	Шалгалтын худалмэри				
4	Хэлэлгын ноусанууд (4ч)				
99-100	Хэлэлгэ.Хэлэлгын стильнүүд		Бурагшдад тусхай шадабари хүгжөөхэ ажал эмхидхэхэ	Хэлэлгэ тухай ойлгосотой, хэлэлгэ аман ба бэшгэй гэжэ илгардаг; монолог, диалог. Хэлэлгын стильнүүд тухай мэдэсэтэй байха	
101-102	Номой стиль, тэрэнэй илгарал			Номой стиль тухай ойлгосотой ба тэрэнэй илгарал тухай	

Бурагшдад бэшлгээр дадал сэгнэлгэ

Бурагшдад мэдэсэ, шадабари, дадал сэгнэхэдээ, тэдэнэй хэшээл бүхэндэ упражненин, илангаяа шалгалтын хүдэлмэринин дүн хараада абтаха болоно.

Юрын шалгалтын диктант соохи үгын гол хуби хаяхан үзөөд байхан дүримдэ хабаатай үгэ байха, тийхэдэ дүн шалгалтын диктант соо урдань үзэжэ дүүргэһэн дүримтэй үгэнүүд байха.

Диктантын текстын хэмжээ 4-дэхи класста иимэ байха ёһотой:

I четвертьдэ 50-55 үгэ, II четвертьдэ 55-60, III четвертьдэ 60-65,

IV четвертьдэ 60-65 үгэ.

«5» сэгнэлтэ а) нэгэшье орфографическа алдуугүй байһанай; б) үзэг зүбөөр, сэбэрээр бэшлэнэй түлөө табиха.